

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กอบกุล อิงคุดานนท์. 2542. ละครเวทีสมัยใหม่ยุคแรกเริ่ม-รัชกาลที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พรทัศน์.
- กุสุมา เฟนสกี สตาลิ่ง .19 พฤศจิกายน 2542. อาจารย์ภาควิชาศิลปการละคร คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สัมภาษณ์.
- จ. ไตรปิ่น 2522. โลกของคนชายฝั่ง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิทวัส .
- เจลีเยว พันธุ์สีดา. 2517. ชีวประวัติและผลงานวรรณกรรมของหลวงวิจิตรวาทการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มานิต นวลละออ. 2520. สัญลักษณ์ทางการเมืองในการปกครองไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีการใช้สัญลักษณ์ทางการเมืองในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม (2481-2487). วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช , กนก วงษ์ตระหง่าน . 2526. ภาษากับการเมือง. กรุงเทพมหานคร เจ้าพระยาการพิมพ์
- แถมสุข นุ่มนนท์. 12 ธันวาคม 2542 . นักวิชาการ/อดีตอาจารย์คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร . สัมภาษณ์.
- แถมสุข นุ่มนนท์. เมืองไทยยุคเชื้อผู้นำ . วารสารธรรมศาสตร์ ปีที่ 6 เล่มที่ 1 (มิถุนายน-กันยายน 2519)
- แถมสุข นุ่มนนท์. 2521. เมืองไทยสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดวงกมล.
- แถมสุข นุ่มนนท์. 2524. การเมืองและการต่างประเทศในประวัติศาสตร์ไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช .
- นฤมล ทับจุมพล. 2530. การใช้สื่อในการสร้างอุดมการณ์ทางการเมือง : ศึกษาจากบทเพลงของทางราชการ (พ.ศ. 2475-พ.ศ. 2530). วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิภา ครองสุขเลิศ. 18 เมษายน 2543. อดีตพนักงานรัฐวิสาหกิจ/ ผู้ชมละคร. สัมภาษณ์.

บุญเหลือ	เทพยสุวรรณ,มล. 2517. <u>วิเคราะห์สุวรรณคดีไทย</u> . กรุงเทพมหานคร : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
ประจักษ์	สังเกต . 2540. <u>เพลงปลุกใจของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการ</u> . วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
ประอรรัตน์	(บูรณมาตร) <u>ตั้งกิตติภาพรณ์</u> . 2 ธันวาคม 2542. อาจารย์ภาควิชาวรรณคดี คณะ มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. สัมภาษณ์.
ประอรรัตน์	บูรณมาตร . 2520 . <u>หลวงวิจิตรวาทการกับบทละครประวัติศาสตร์</u> . วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ประอรรัตน์	บูรณมาตร .2528. <u>หลวงวิจิตรวาทการกับบทละครประวัติศาสตร์</u> . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
พร้อม	เพชรหัตถ์. 8 ธันวาคม 2542. <u>ข้าราชการบ้านนาญ/ผู้ชมละคร</u> .สัมภาษณ์ .
พิวพันธ์	ซิมสุวรรณ.21 เมษายน 2543 . <u>ครูโรงเรียนสระบุรีวิทยาคม/ผู้ชมละคร</u> .สัมภาษณ์
เพลิง	ภูผา.2541. <u>สงครามกลางเมือง</u> . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จักรวรรพี
เพาวิภา	ภมรสติถิตย์ . 2528. <u>ความสัมพันธ์ระหว่างละครโทรทัศน์กับสังคมไทย</u> . วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ยุพดี	เชาว์ชาติ . 20 เมษายน 2543. <u>ครูสอนภาษาต่างประเทศโรงเรียนจักรวรรวิทยา</u> . สัมภาษณ์
เรณู	สุขปรัง .21 เมษายน 2543. <u>แม่บ้าน/ผู้ชมละคร</u> .สัมภาษณ์
วาสนา	บุญสม .20 พฤศจิกายน 2542. อาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.สัมภาษณ์ .
วันเพ็ญ	คงมัน . บรรณาธิการ.2541. <u>รำลึก 100 ปี พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ</u> : <u>บทคัดสรรว่าด้วยชีวประวัติและผลงาน</u> . กรุงเทพมหานคร : บริษัท สร้างสรรค้บุ๊คส์ จำกัด
วิจิตรว	รังสิยานนท์ . 1 ธันวาคม 2542. <u>บุตรีหลวงวิจิตรวาทการ</u> . สัมภาษณ์.
วิจิตรวาทการ	หลวง,2536. <u>วิจิตรวรรณคดี :บทละครอมตะ พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ 2479 -</u> <u>2483.ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ คุณหญิงประภาพรรณ</u> <u>วิจิตรวาท การ</u> . กรุงเทพมหานคร.

- วิจิตรวาทการ หลวง, 2536. วิจิตรวรรณคดี : บทละครชุดอานูภาพ ของ พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ
ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ คุณหญิงประภาพรรณ วิจิตรวาทการ.
 กรุงเทพมหานคร.
- ศศิ เสตะจันทร์ . 2536. การเผยแพร่ประชาธิปไตยของรายการสนทนาทางวิทยุระหว่าง
นายมัน ชูชาติ กับ นายคง รักไทย ช่วง พ.ศ. 2484-2486 . วิทยานิพนธ์ปริญญา
 มหบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศักดา • ปิ่นแห่งเพชร . 2535. การศึกษาวิวัฒนาการหุ่นกระบอกไทยสื่อพื้นบ้านในภูมิภาค-
ตะวันตก . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศิริวัฒนา.
- สมถวิล วิเศษสมบัติ. 2525. วรรณคดีการละคร . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรบัณฑิต.
- สุวิมล พลจันทร์. 2531. กรมโฆษณาการกับการโฆษณาอุดมการณ์ทางการเมืองของรัฐ
(พ.ศ. 2476-2487) . วิทยานิพนธ์ปริญญาามหบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท. เอกสารการสอนวิชาการวิจัยทางวาทวิทยา . คณะนิเทศศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท. 2542. วาทวิทยาในประวัติศาสตร์ไทย : ยุคกรุงธนบุรี และกรุงรัตน-
โกสินทร์ . กรุงเทพมหานคร : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท. 2539 . วาทะสำคัญของไทยและการวิเคราะห์ . กรุงเทพมหานคร :
 คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท. 2539. หลักและปรัชญาของวาทวิทยา . กรุงเทพมหานคร :
 สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท. วาทวิทยาในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว.
วารสารนิเทศศาสตร์ ปีที่ 16 ภาคต้น 2540. กรุงเทพมหานคร :
 โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารีย์ นักร้อง 26 เมษายน 2543. ผู้จัดละคร/นักแสดง . สัมภาษณ์ .

ภาษาอังกฤษ

- Barker, Ernest . The Politics of Aristotle. London : Oxford University Press, 1957.
- Bettinghaus, Erwin. Persuasive communication . New York : Harper & Row, Inc, 1970.
- Bitzer, Lloyd F. Rhetorical situation , Contemporary Rhetoriced . Illinois : Foresman

and Compan,1972.

Burke, Kenneth. A Grammar of Motives. Cleveland : The Word Publishing
Company,1962.

Coper . The Rhetoric of Aristotle. Translated by Lane .New York : Appleton Century
-Crofts,1960

Sonja K. Foss. Rhetorical Criticism Exploration & Practice . USA. :
Waveland Press,Inc., 1989

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

ประวัติ

พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ

- นามเดิม   กิมเหลียง วัฒนปฤดา (ภายหลังเปลี่ยนเป็น วิจิตร วิจิตรวาทการ)
เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย
- นามบิดา   นายอิน วัฒนปฤดา (อาชีพ คำช่าย)
- นามมารดา   นางศุภมาส วัฒนปฤดา
- ภรรยา   คุณหญิงประภาพรรณ วิจิตรวาทการ (ประภา รพีพันธุ์)
- เกิดที่   จังหวัดอุทัยธานี วันที่ 11 สิงหาคม 2441
- การศึกษาและผล - จบประถมศึกษา โรงเรียนจังหวัดอุทัยธานี
- เปรียญ 5 ประโยค สำนักวัดมหาธาตุ กรุงเทพฯ
  - กฎหมายไทย สอบได้ภาค 1 ต้องออกไปรับราชการที่กรุงปารีสก่อนสอบภาค 2
  - กฎหมายฝรั่งเศส มหาวิทยาลัยปารีส ไม่ทันได้รับปริญญาต้องย้ายไปประจำสถานทูตไทยที่กรุงลอนดอน
  - เข้าศึกษารัฐศาสตร์ในวิทยาลัยรัฐศาสตร์ที่กรุงปารีส พร้อมกับศึกษากฎหมาย ต้องย้ายไปลอนดอนก่อนการสอบขั้นสุดท้าย
  - ปริญญาดุขฎีบัณฑิต กิตติมศักดิ์ วิชาการทูต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
  - ปริญญาดุขฎีบัณฑิต กิตติมศักดิ์ วิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
  - ปริญญาอักษรศาสตร์
  - ดุขฎีบัณฑิต กิตติมศักดิ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รับพระราชทานยศ และบรรดาศักดิ์

- พ.ศ. 2467 เป็นรองอำมาตย์เอก เป็นหลวงวิจิตรวาทการ
- พ.ศ. 2469 เป็น อำมาตย์ตรี
- พ.ศ. 2479 เป็น อำมาตย์โท

ภาคผนวก ข.

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

อนุสัญญาว่าด้วยความสัมพันธ์
อภิศักดิ์พี่น้องร่วมชาติ

เลขที่

๐
340.02.6543

วันที่

๒51๗๖๗
๒4๕3

ที่

ก. มหานคร

อนุสัญญาว่าด้วยความสัมพันธ์ ๓๑๒ ไทย-ลาว

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี

ว่าด้วยรฐินิยมฉบับที่ ๑

เรื่อง การใช้ชื่อประเทศ ประชาชนและสัญชาติ

โดยที่ชื่อของประเทศนี้ มีเรียกกันเป็นสองอย่าง
คือ “ไทย” และ “สยาม” แต่ประชาชนนิยมเรียก
ว่า “ไทย” รัฐบาลเห็นสมควรถือเป็นที่นิยมใช้ชื่อ
ประเทศให้คงความซื่อซาคติและความนิยมของประชาชน
ชาวไทย ดังต่อไปนี้

ก. ในภาษาไทย

ชื่อประเทศ ประชาชนและสัญชาติ ให้ใช้ว่า “ไทย”

ข. ในภาษาอังกฤษ

- ๑. ชื่อประเทศ ให้ใช้ว่า Thailand
- ๒. ชื่อประชาชนและสัญชาติ ให้ใช้ว่า Thai

๒
แต่ทั้งนี้ ไม่กระทบถึงกรณีห้ามข่มขู่หมิ่นประมาทบัญญัติ
คำว่า “ด้อยาม” ได้ ทรงนคงแต่จากที่ ๒๔ มิถุนายน
พุทธศักราช ๒๔๘๒ เป็นต้นไป
ประกาศมา ณ วันที่ ๒๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๒

พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี

ว่าด้วยรฐนิยมฉบับที่ ๒

เรื่อง การบ่งกัณภัยที่จะบังเกิดแก่ชาติ

ด้วยรัฐบาลพิจารณาเห็นว่า ชาติไทยต้องเป็นที่
เกียดหนุนของชาวไทยอย่างสูงสุดเหนือสิ่งใด ๆ การ
บ่งกัณรักษาชาติย่อมเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนที่
ร่วมชาติกัน จึงต้องบ่งกัณอันตราย หรือความเสื่อม
โทรมของชาติที่อาจมีมาด้วยประการต่างๆ จึงประกาศ
เป็นรฐนิยมไว้ ดังต่อไปนี้

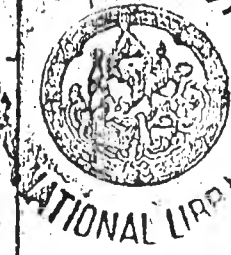
๑. ชนชาติไทยต้องไม่ประกอบกิจการใด ๆ โดย
ไม่คำนึงถึงผลประโยชน์และความปลอดภัยของชาติ
๒. ชนชาติไทยต้องไม่เบียดเบียนซึ่งอาจเป็นผลเสีย
หายแก่ชาติ ให้ชนต่างชาติต่งวงวิเดยเป็นอนัชาติ การ
กระทำเช่นนั้นเป็นการทรยศต่อชาติ

๓. ประชาชาติไทยต้องไม่ทำตนเป็นตัวแทนหรือเป็นปากเสียงของต่างชาติ โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์แห่งชาติไทย ต้องไม่ออกเสียงหรือแสดงตนเข้าข้างต่างชาติในกรณีที่เป็นปัญหาระหว่างชาติ การกระทำเช่นนั้นเป็นการทรยศต่อชาติ

๔. ประชาชาติไทยต้องไม่แอบอ้างชื่อชาติที่ตนแทนชนต่างชาติ ในทางที่เป็นภัยแก่ชาติ การกระทำเช่นนั้นเป็นการทรยศต่อชาติ

๕. เมื่อปรากฏว่า มีผู้หนึ่งใดทรยศต่อชาติ เป็นหน้าที่ของชาวไทยต้องเอาใจใส่รับระงับเหตุนั้น
ประกาศมาณ วันที่ ๓ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๗๒

พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี

ว่าด้วยรัฐนิยมฉบับที่ ๓

เรื่อง การเรียกชื่อชาวไทย

ด้วยรัฐบาลเห็นว่า การเรียกชาวไทยบางส่วนไม่ถูกต้องตามชื่อเชื้อชาติและความนิยมของผู้ถูกเรียกก็ด การเรียกชื่อแบ่งแยกคนไทย ออกเป็นหลายพวกหลายเหล่า เช่น ไทยเหนือ ไทยอีสาน ไทยใต้ ไทยอิสลาม ก็ไม่สมควรแก่สภาพของประเทศไทย ซึ่งเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจะแบ่งแยกมิได้

จึงประกาศเป็นรัฐนิยมไว้ ดังต่อไปนี้

๑. ให้เลิกการเรียกชาวไทยโดยใช้ชื่อที่ไม่ถูกต้องตามชื่อเชื้อชาติและความนิยมของผู้ถูกเรียก

๒. ให้ใช้คำว่า ไทย แก่ชาวไทยทั้งหมดโดยไม่มี
แบ่งแยก

ประกาศมา ณ วันที่ ๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๒

พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

๖๓๑๔๖๓๗ ๓.๓.๒๔๘๒, ๑.๕๖, น. ๑๒๘๑

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี

ว่าด้วยรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๔

เรื่อง การเคารพธงชาติ เพลงชาติ

และเพลงสรรเสริญพระบารมี

ด้วยรัฐบาลได้พิจารณาเห็นว่า ธงชาติ เพลงชาติ
และเพลงสรรเสริญพระบารมี เป็นสิ่งสำคัญประจำชาติ
พึงได้รับความเชิดชูเคารพของชาวไทยทั้งหมด จึง
ประกาศเป็นรัฐธรรมนูญไว้ดังต่อไปนี้

๓. เมื่อได้เห็นการชักธงชาติขึ้น หรือตงจากเสา
ประจำสถานราชการตามเวลาปกติ หรือได้ยินเสียง
แตรเดี่ยวหรือหนักหัดเป่าคานัม หรือให้อาณัติสัญญาณ
การชักธงชาติขึ้นหรือตงของตง ให้แสดงความ
เคารพโดยปฏิบัติตามระเบียบเครื่องแบบ หรือตามประ
เพณีนิยม

๒. เมื่อได้เห็นของขบถมพด. ของเรอรัม ของประ
 จำกองยวชนทหาร หรือของประจำกองตักเสอซึ่งทาง
 ราชการเชิญมา หรืออยู่กับทประจำกองทหาร
 หรือหน่วยยวชน หรือตักเสอ ให้แสดงความเคารพ
 โดยปฏิบัติตามระเบียบเครื่องแบบ หรือตามประเพณี
 นิยม

๓. เมื่อได้ยินเพลงชาติ ซึ่งทางราชการบรรเลง
 ในราชการกต ซึ่งบุคคลบรรเลงในงานพิธีอย่างหนึ่ง
 อยางใดกต ให้หยุดวมงาน หรือที่อยู่ในองงานนั้น
 แสดงความเคารพโดยปฏิบัติตามระเบียบเครื่องแบบหรือ
 ตามประเพณีนิยม

๔. เมื่อได้ยินเพลงสรรเสริญพระบารมี ซึ่งทาง
 ราชการบรรเลงในราชการกต ซึ่งบุคคลบรรเลงในโรง
 มหรสพ หรือในงานสโมสรใด ๆ กต ให้หยุดวมงาน
 หรือในโรงมหรสพนั้นแสดงความเคารพ โดยปฏิบัติ
 ตามระเบียบเครื่องแบบหรือตามประเพณีนิยม

เมื่อได้เห็นผู้หนึ่งผู้ใดไม่แสดงความเคารพตง
 กตาวในข้อ ๑-๒-๓ และ ๔ นั้น พงชวยกนตักเตือน
 ชแจงให้เห็นความสำคัญแห่งการเคารพของชาติ เพลง
 ชาติและเพลงสรรเสริญพระบารมี

ประกาศมาณ วันที่ ๘ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๒

พิบูลสงคราม
 นายกรัฐมนตรี

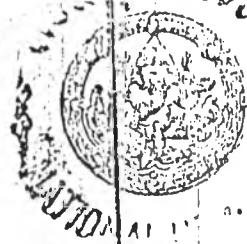
ราชบัณฑิตยสถาน, ค.ศ.ช. ๒๔๘๒, A-56, น. 1611.

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยวิธีนิยมระดับที่ ๕

เรื่อง ให้ชาวไทยพยายามใช้เครื่องอุปโภค
บริโภคที่มีกำเนิดหรือทำขึ้นในประเทศไทย

เนื่องด้วยสถานการณ์ของโลกอยู่ในสภาพสงคราม
ทุกประเทศทั้งที่เป็นคู่สงครามและเป็นกลาง จำกัดของ
ต้นกำเนิดการเกษตร พาณิชย และอุตสาหกรรมของ
ชาติเป็นพิเศษ คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาเห็นว่า
ถึงเวลาจำเป็นที่จะต้องชักชวนชาวไทยให้กระทำเช่นนั้น
จึงได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ ให้ประกาศเป็นวิธีนิยมได้
ดังต่อไปนี้

- ๑. ชาวไทยพึงพยายามบริโภคแต่อาหารอันปรุง
จากสิ่งซึ่งมีกำเนิดหรือทำขึ้นในประเทศไทย
- ๒. ชาวไทยพึงพยายามใช้เครื่องแต่งกายด้วยวัตถุ
ที่มีกำเนิด หรือทำขึ้นในประเทศไทย

ชาวไทย พึง ช่วย กัน ต้นกำเนิดงาน อาชีพ การ
เกษตร พาณิชย อุตสาหกรรม และวิชาชีพของชาว
ไทยด้วยกัน

๕. กิจกรรมเข้าชารูปโภคอันใด ที่รัฐบาลหรือ
ชาวไทยจัดให้มีขึ้นแล้ว ชาวไทยพึงพยายามใช้และ
สนับสนุน

๕. ชาวไทยผู้ประกอบการเกษตร พาณิชย อุต-
สาหกรรมงานอาชีพ หรือวิชาชีพอันใดได้รับการสนับสนุน
โดยวิธีนิยมระดับนี้ ต้องพยายามรักษามาตรฐาน
ปรับปรุงคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น และดำเนินกิจการนั้นๆ
ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตทุกประการ
ประกาศมาณ วันที่ ๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๘๒

พินิตสงคราม
นายกรัฐมนตรี

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี

ว่าด้วยรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๖

เรื่อง ทำนองและเนื้อหาของเพลงชาติ

ด้วยรัฐบาลได้พิจารณาเห็นว่า ทำนองและเนื้อหาของเพลงชาติ ซึ่งได้ประกาศไว้ ณ วันที่ ๒๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗ นั้น ทำนองเพลงเป็นท่อนิยมแพร่หลายตามสมควรแล้ว แต่เนื้อร้องจะคงมีใหม่ เพราะขอประเทศได้เรียกว่าประเทศไทยแต่จึ่งได้ประกาศให้ประชาชนเข้าประกวดแต่งมาใหม่ บัดนี้ คณะกรรมการได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรที่จะขอให้คณะรัฐมนตรีวินิจฉัย คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาพิจารณาแล้ว ตกลงพร้อมกันตกลงตามบทเพลงของกองทัพบก โดยได้แก้ไขเล็กน้อย จึงประกาศเป็นรัฐธรรมนูญได้ดังต่อไปนี้

๑. ทำนองเพลงชาติ ให้ใช้ทำนองเพลงของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมมิ่งดิลก

๒. เนื้อร้องเพลงชาติ ให้ใช้บทเพลงของกองทัพบก ดังต่อไปนี้

ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย
เป็นประชารัฐ ไผทของไทยทุกส่วน
อยู่ดำรงคงไว้ได้ทั้งมวล
ด้วยไทยล้วนหมาย รักสามัคคี
ไทยเรารักสงบแต่ถึงรบไม่ขลาด
เอกราชจะไม่ให้ใครข่มขี่
สละเลือดทุกหยาดเป็นชาติพลี
เถลิงประเทศชาติไทยทวี มีชัย ชโย

ประกาศมา ณ วันที่ ๓๐ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๒

พบุลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี

ว่าด้วยรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๗

เรื่อง ชักชวนให้ชาวไทยร่วมกันสร้างชาติ

โดยที่รัฐบาลพิจารณาเห็นว่า การที่ชาติของเรา จะเจริญก้าวหน้าสมควรปรารถนาให้ได้ ย่อมอยู่ที่ ข้าราชการจะต้องช่วยกันทำงานตามหน้าที่อย่างเข้มแข็ง และไม่ใจทุกวิถีทางที่จะช่วยสนับสนุนพี่น้องชาวไทยให้ มีทางประกอบอาชีพ โดยหวังให้ฐานะของคนทุกคน ดีขึ้นเป็นลำดับ

งานสร้างชาติเป็นงานที่ใหญ่ยิ่ง ต้องช่วยกัน อย่างพร้อมเพรียง ถ้าพี่น้องชาวไทยทุกคนพยายาม แสวงหาอาชีพอันสุจริตสำหรับตนเองและครอบครัวโดยไม่เดือดอกงาน ประกอบการงานของตนให้มีรายได้พอ ที่จะทำนุบำรุงครอบครัวของตนให้รุ่งเรืองยิ่งขึ้น ก็

ขอให้ชาติของเราเจริญรวดเร็วโดยมีต้องส่งด้วย ย่อมได้ชื่อ ว่าร่วมกันสร้างชาติ คณะรัฐมนตรีจึงลงมติเป็นเอกฉันท์ ให้ประกาศเป็นรัฐธรรมนูญไว้ดังต่อไปนี้

“ชาวไทยทุกคนต้องร่วมกันสร้างชาติ โดยทุกคนซึ่งมีกำลังกายต้องทำงานประกอบอาชีพเป็นหลักแหล่ง ผู้ไม่ประกอบอาชีพเป็นหลักฐานนับว่าเป็นผู้ไม่ช่วยชาติ และไม่ควรได้รับความนับถือของชาวไทยทั่วไป”

ประกาศมา ณ วันที่ ๒๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๘๒

พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

๑๖

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยระเบียบฉบับที่ ๘
เรื่อง เพลงสรรเสริญพระบารมี

โดยเหตุที่ได้บัญญัติให้เรียกชื่อประเทศว่า ประเทศไทย
รัฐบาลจึงเห็นควรแก้ไขบทเพลงสรรเสริญพระบารมี
ใหม่คำว่าสยาม และตัดทอนข้อความและทำนอง
ให้กระชับรัดกุมเหมาะสม และรัฐมนตรีจึงตกลง
มติเป็นเอกฉันท์ ให้ประกาศเป็นระเบียบแก้ไขบทเพลง
สรรเสริญพระบารมีแบบพิศดารใหม่ข้อความดังต่อไปนี้

ชากรพทชเจ้า	เอาม โนและศิริกราน
นบพระภูมิบาล	บรมกษัตริย์ไทย
ขอบรรดาต	ชประสงค์ไค
จงสัทธิด	หวังวรัพทุทัย
คจกถวายไชย	ชโย

๑๗

งานของเพลงแบบดังเขปนี้ ให้คงไว้
ประกาศมา ณ วันที่ ๒๖ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๘๓

พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี

ว่าด้วยรฐนิยม ละมัยที่ ๕

เรื่องภาษาและหนังสือไทยกับหน้าที่พลเมืองดี

ด้วยรัฐบาลพิจารณาเห็นว่า การที่ชาติไทยจะดำรงถาวร และเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไปนั้น ย่อมต้องให้ภาษาและหนังสือของชาติเป็นส่วนประกอบอันสำคัญ คณะรัฐมนตรีจึงได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ให้ประกาศเป็นรฐนิยมไว้ดังต่อไปนี้

๑. คนชาติไทย จะต้องยกย่อง เคารพ และนับถือ ภาษาไทย และต้องรู้สึกเป็นเกียรติยศในการพูดหรือใช้ภาษาไทย

๒. คนชาติไทยจะต้องถือว่า หน้าที่ของพลเมืองไทยที่ ต่ประการที่หนึ่งนั้น คือ ศึกษาให้รู้หนังสือไทยอันเป็นภาษา ของชาติ อย่างเอยต้องให้อ่านออกเขียนได้ ประการที่สอง คนชาติไทย จะต้องถือเป็นหน้าที่อันสำคัญในการ ช่วยเหลือ สติภพชนแนะนำชักจูงให้พลเมืองที่ยังไม่รู้ภาษาไทย หรือยัง ไม่รู้หนังสือไทยให้ ได้รู้ภาษาไทย หรือให้รู้หนังสือไทยจน อ่านออกเขียนได้

๓. คนชาติไทยจะต้องไม่ถือเอาสถานที่กำเนิด ภูมิกำเนิด ท้าย หรือสำเนียงแห่งภาษาพูดที่แปร่งไปตามท้องถิ่น เป็น เครื่องแสดงความแตกแยกกัน ทุกคนต้องถือว่า เมื่อเกิด มาเป็นชนชาติไทย ก็มีเลือดไทย และพูดภาษาไทยอย่าง เดียวกัน ไม่มีความแตกต่างกันในการกำเนิดต่างท้องที่หรือ พูดภาษาไทยด้วยสำเนียงต่าง ๆ กัน

๔. คนชาติไทยจะต้องถือเป็นหน้าที่ในการปฏิบัติตนเป็น พลเมืองดีแห่งชาติ ช่วยแนะนำชักจูงกันสั่งสอนผู้ที่ยังไม่รู้ ไม่เข้าใจหน้าที่พลเมืองดีของชาติให้ ได้รู้ได้ เข้าใจในหน้าที่ พลเมืองดีแห่งชาติไทย

ประกาศมาลงวันที่ ๒๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๓

พินุลสงคราม

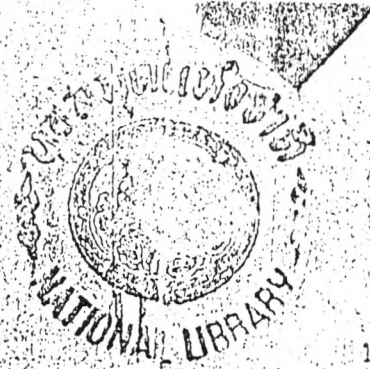
นายกรัฐมนตรี

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยระเบียบแบบที่ ๑๐
เรื่อง การแต่งกายของประชาชนชาวไทย

ด้วยรัฐบาลได้สังเกตเห็นว่า การแต่งกาย
ของประชาชนชาวไทยในสาธารณสถาน หรือที่
ชุมนุมชน ยังไม่สุภาพเรียบร้อยสมกับวัฒนธรรม
ของชาติไทย

คณะรัฐมนตรีจึงได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ ให้
ประกาศเป็นระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

๑. ประชาชนชาวไทยไม่พึงปรากฏตัวในที่ชุมนุมชน
หรือสาธารณสถาน ในเขตเทศบาล โดยไม่
แต่งกายให้เรียบร้อย เช่น นุ่งแต่กางเกงขั้นใน
หรือไม่สวมเสื้อ หรือนุ่งผ้าลอยชาย เป็นต้น

๒๐.

๒๑. การแต่งกายที่ถือว่าเรียบร้อยสำหรับ
ประชาชนชาวไทย มีดังต่อไปนี้

ก. แต่งเครื่องแบบตามสิทธิและโอกาสที่จะ
แต่งได้

ข. แต่งตามแบบสากลนิยมในทำนองที่สุภาพ

ค. แต่งตามประเพณีนิยมในทำนองที่สุภาพ

ประกาศมาณวันที่ ๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔

พินุดสงคราม

นายกรัฐมนตรี

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยรฎูนิยมนะบทที่ ๑๑
เรื่อง กิจประจำตัวของคนไทย

ตัวบรฎูบาลได้พิจารณาเห็นว่า การรู้จัก
ปฏิบัติกิจประจำวันเป็นข้อสำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่ง
เกี่ยวแก่การพะดุงสั่ง เสริมวัฒนธรรมของชาติ
อันจะเป็นผลให้ประชาชนพลเมืองไทยทั่วไปมี
สุขภาพแข็งแรงมั่นคง เป็นกำลังของประเทศ
ชาติสืบไป คณะรัฐมนตรีจึงได้ลงมติเป็น
เอกฉันท์ให้ประกาศเป็นรฎูนิยมนไว้ดังต่อไปนี้

๑. คนชาติไทยพึงแบ่งเวลาในวันหนึ่งออก
เป็น ๓ ส่วน คือปฏิบัติงานที่เป็นอาชีพส่วนหนึ่ง
ปฏิบัติกิจส่วนตัวส่วนหนึ่ง และพักผ่อนหลับ
นอนอีกส่วนหนึ่ง ให้เป็นระเบียบ และมี
กำหนดเวลาอันเหมาะสมจนเกิดเป็นนิสัย

๒. คนชาติไทยพึงปฏิบัติกิจประจำวันตาม
ปกติดังต่อไปนี้

ก. บริโภคอาหารให้ตรงตามเวลาไม่เกิน
๔ มื้อ

ข. นอนประมาณระหว่าง ๖ ถึง ๘ ชั่วโมง

๓. คนชาติไทยพึงตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ประกอบ
กิจการงานของตนโดยไม่ทอดยและหลีกเลี่ยง
กับควรหยุดเพื่อรับประทาน และพักกลางวันไม่
เกิน ๑ ชั่วโมง เมื่อพ้นกำหนดเวลาทำงานเวลา
เย็น ควรออกกำลังกายโดยเล่นกีฬากลางแจ้ง
วันหนึ่งอย่างน้อย ๑ ชั่วโมง หรือประกอบงานอื่น
เช่น ทำสวนครัว เลี้ยงสัตว์ หรือปลูกต้นไม้
เป็นต้น เมื่อชำระล้างร่างกายแล้วรับประทาน
อาหาร

๔. คนชาติไทยพึงใช้เวลาว่างเวลากลางคืน
ทำการงานอันจำเป็นที่ค้างค้างอยู่ให้เสร็จ หรือ

ผู้แทนปราชญ์กับบุคคลในครอบครัวมิตรสหาย
ศึกษาหาความรู้ โดยการฟังข่าวทางวิทยุกระจาย
เสียง อ่านหนังสือ หรือในการมหรสพ หรือ
ศิลปกรรม แล้วแต่โอกาส

๕. ชนชาติไทยพึงใช้เวลาในวันหยุดงานให้
เป็นประโยชน์แก่ร่างกายและจิตใจ เช่น ประ
กอบกิจในทางศาสนา ฟังเทศน์ ทำบุญ ศึกษา
หาความรู้ ท่องเที่ยว เล่นกีฬา หรือพักผ่อน
 เป็นต้น

ประกาศมา ณ วันที่ ๘ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๘๔

พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

ตอนที่ ๕ เล่ม ๕๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี

ว่าด้วยวิธีนิยม ฉบับที่ ๑๒

เรื่องการช่วยเหลือคุ้มครองเด็ก คนชราหรือคนทุพพลภาพ

ด้วยรัฐบาลได้พิจารณาเห็นว่า ในการอยู่ร่วมกันแห่งชุมชน
มนุษยชน ความมีใจเพื่อแผ่ช่วยเหลือผู้ที่อยู่ในเขาร่วม
คนชราหรือคนทุพพลภาพ เป็นวัฒนธรรมอันหนึ่งซึ่งบุคคลจัก
ต้องปฏิบัติ

คณะรัฐมนตรีจึงได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ ให้ประกาศเป็น
วิธีนิยมไว้ดังต่อไปนี้

๑. ในที่สาธารณะสถานหรือในถนนหลวง ให้บุคคลทำ
การช่วยเหลือคุ้มครองโดยลักษณะที่ จะยังความปลอดภัยให้
แก่เด็ก คนชราหรือคนทุพพลภาพในการสัญจรไปมา หรือ
ในการหลบหลีกภัยอันตราย

๒. ผู้ใดสามารถกระทำการช่วยเหลือคุ้มครอง ดังกล่าว
ในข้อ ๑ ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้มีวัฒนธรรม ควรได้รับความนับถือ
ของชาวไทย

ประกาศมา ณ วันที่ ๒๘ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๘๕

จอมพล ป. พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

ภาคผนวก ค.

ภาคผนวก ค.

ตัวอย่าง : “จากหน้าม่าน” คำชี้แจงก่อนแสดงของบทละครเรื่อง “ราชมนู”¹

ความมุ่งหมายของละครเรื่อง “ราชมนู”

โดย หลวงวิจิตรวาทการ

นักประวัติศาสตร์ต่างประเทศ เมื่อเขียนเรื่องไทยกับเขมร มักกล่าวทับถมว่าไทยทารุณร้ายกาจแก่เขมรมาก เมื่อพรรณาถึงความซูดโขม² หักพังของถาวรวัตถุต่างๆในเขมร ก็มักโทษว่าไทยเผา ไทยทำลาย ไทยทำคามพินาศย่อยยับให้แก่เขมร เวอเนกรูสเวต์ชาวฝรั่งเศสผู้เชี่ยวชาญในประวัติศาสตร์ตะวันออก เมื่อเขียนเรื่องพะม่าตีกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ใน พ.ศ. 2310 ซึ่งพะม่าได้ทำความเสียหายใหญ่หลวงให้แก่กรุงศรีอยุธยานั้น ก็กล่าวว่าเป็นบาปกรรมตามทัน ไทยเคยทำกับเขมรอย่างไร พะม่าทำกับไทยอย่างนั้น

ชาวไทยเราเมื่อได้เห็นข้อความเช่นนี้ ย่อมรู้สึกไม่สบายใจ นักประวัติศาสตร์ต้องเคารพความจริง นักประวัติศาสตร์ต้องไม่ปล่อยให้อคติทางการเมืองมาชักจูงให้เขียนอะไรผิดข้อความจริงไป ผู้แต่งหนังสือยูเขมรให้ผูกใจเจ็บเกลียดชังคนไทยนั้นอาจเห็นเป็นนโยบายอันดี แต่ที่จริงเป็นนโยบายที่ผิด เพราะชาติใกล้เคียงกันนั้น แม้อยู่ในความปกครองต่างกัน ก็ควรหาเกลียดชังกันไม่ไมตรีเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาไม่ว่าในหมู่ชนชาติใด และยิ่งกว่านั้น การกล่าวทับถมไทยว่าทำความทารุณแก่เขมรนั้นเป็นความเท็จ

การรบพุ่งระหว่างไทยกับเขมร เริ่มแต่พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ปฐมกษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัย ทรงปลดปล่อยไทยจากอำนาจขอม ซึ่งเป็นธรรมดาที่ชนทุกชาติจะต้องรักและแสวงหาอิสรภาพ เมื่อประเทศไทยตั้งขึ้นแล้ว ได้พยายามเป็นมิตรดีของเขมรเสมอมา เมื่อสมเด็จพระรามาธิบดี (อู่ทอง) ทรงสร้างกรุงศรีอยุธยา ก็ทรงทำไมตรีกับเขมรเป็นประเทศแรก ต่อมาเขมรทำผิดทางไมตรีซึ่งในพระราชพงศาวดารใช้คำว่า ขอมแปรพักตร์ จึงได้เกิดรบกันใน พ.ศ. 1985 การรบพุ่งระหว่างไทยกับเขมรตั้งแต่กรุงศรีอยุธยามาถึงสมัยกรุงธนบุรี เราอาจจะจดลงบัญชีได้ ดังนี้

¹ ที่มา : วิจิตรวรรณคดี .2536 .บทละครอมตะ : พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ พ.ศ. 2497-2483 หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ คุณหญิงประภาพรรณ วิจิตรวาทการ.

² ใช้ตัวสะกดตามต้นฉบับเดิม

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ มีศึกเขมรบ้าง แต่เป็นทำนองปราบเมืองขึ้น ข้าพเจ้าจึงไม่จดไว้ การรบพุ่งระหว่างไทยกับเขมรนั้น เป็นเรื่องเข้าใจง่าย คือเมื่อก่อน พ.ศ. 1800 เขมร หรือขอมเคยเป็นชาติใหญ่หลวง มีอำนาจมากที่สุดในสุวรรณภูมิ แต่นับแต่ พ.ศ. 1800 ลงมา เมื่อราชอาณาจักรไทยได้ตั้งขึ้นที่กรุงสุโขทัยแล้ว ชาติไทยในสุวรรณภูมิที่มีกำลังทัดเทียมกัน มีสองชาติ คือ ไทยกับพม่า ส่วนเขมรกำลังน้อยจนไม่สามารถสู้ใครตัวต่อตัวได้ จึงคอยฉวยโอกาสในเวลาที่ไทยเกิดศึกกับพม่า หรือเมื่อเกิดยุ่งยากจลาจลขึ้นในเมืองไทย พระเจ้าแผ่นดินเขมร ก็ส่งทหารมากวาดเอาผู้คนและทรัพย์สินสมบัติของไทยไป ไทยจึงไปรบเขมรเพื่อป้องกันและปราบปราม การที่ไทยไปรบเขมร มีเหตุผลเช่นที่ว่านี้เสมอ เมื่อเราเหลืออบอุบายวิธีการสงครามกับเขมรที่จดไว้ข้างต้นอีกครั้งหนึ่ง จะเห็นได้ว่า การรบกับเขมรมีชุกอยู่สองตอน คือตอนรัชกาลของพระมหาธรรมราชา มีถึง 6 ครั้ง ตอนรัชกาลพระเจ้ากรุงธนบุรีมีถึง 3 ครั้ง ทั้งนี้เพราะว่า รัชกาลของพระมหาธรรมราชาที่ดี เป็นรัชกาลต่อเนื่องจากเวลาที่ กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าแล้วทั้งสองคราว เห็นได้ว่า ไทยต้องรบกับเขมรในเวลาที่ไทยย่อยยับจากการแพ้พม่าแล้ว โดยมากไทยต้องรบเขมรด้วยความจำเป็น ไทยไม่เคยรุกรานข่มเหงเขมรก่อนเลย และในการรบทุกครั้ง ไม่ปรากฏว่าไทยได้เคยทารุณโหดร้ายอย่างไรแก่เขมร ตรงกันข้าม ไทยได้ช่วยป้องกันให้เขมร พ้นภัยจากญวนที่ข่มเหงเขมรเป็นอันมาก อีกประการหนึ่ง ทางเขมรควรรู้สึก ถ้าไม่มีไทยขวางหน้าอยู่แล้ว ก็ไม่ทราบว่าจะต้องแหกคอกด้วยฝีมือพม่าสักกี่ครั้ง และทั้งที่บ้านเมืองทำสงครามกัน ทางพลเมืองก็ได้เกลียดชังกัน

สงครามคราวหนึ่งที่ต้องนับว่ารุนแรง คือครั้งที่ 12 ครั้งนั้นสมเด็จพระนเรศวรมหาราชจับนักพระสัญญา เจ้ากรุงละแวกมาตัดศีรษะเอาเลือดมาล้างพระบาท ทำพิธีประถมกรรม ดูเป็นการรุนแรงมาก แต่ที่จริงนั้นเป็นวิธีการอันหนึ่งซึ่งแสดงลักษณะของการรบพุ่งระหว่างไทยกับเขมร คือไม่เป็นการรบระหว่างชาติต่อชาติ แต่เป็นการรบระหว่างพระมหากษัตริย์ต่อพระมหากษัตริย์ การสงครามครั้งนี้ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช มีพระประสงค์จะปราบนักพระสัญญา หรือพระยาละแวกนี้คนเดียว การรบทุกอย่างได้ทำอย่างละมุนละม่อม แม้แต่พระยามโนมไตร เจ้าเมืองพระตะบองซึ่งจับตัวมาได้ สมเด็จพระนเรศวรก็ยังโปรดเกล้าฯ ให้ไปครองเมืองพระตะบองต่อไปพระยาเสนาธิปตีเจ้าเมืองบริบูรณ์ ก็ให้ถือพระราชสาส์นไปหาพระเจ้ากรุงละแวก เมื่อตีกรุงละแวกได้แล้ว บรรดาบุตรภรรยาและญาติวงศ์ของพระยาละแวกกับขุนนางที่พาเข้ามาเมืองไทย แทนที่จะเป็นชะเลยกลับปรากฏในพระราชพงศาวดารว่า ทรงพระกรุณาให้จัดแจงตั้งบ้านเรือนแล้วพระราชทานเครื่องอัญมณีให้ โดยควร รวมความว่า สมเด็จพระนเรศวรทรงทำกับเขมรผิดกับที่พระเจ้าแผ่นดินโบราณทั้งหลายทำแก่ศัตรู ผลแห่งการกระทำของสมเด็จพระนเรศวรครั้งนี้ เป็นเหตุให้ไทยกับเขมรอยู่เย็นเป็นสุขสงบกันมาได้ 178 ปี นับเป็นสันติกาลที่นานมาก แสดงให้เห็นว่า โดยน้ำใสใจจริงนั้น ชาวไทยกับชาวเขมรต้องการเป็นมิตรกันที่สุด การสงครามมีขึ้น เพราะความผิดของพระเจ้าแผ่นดินเขมรบางองค์เท่านั้น

ยิ่งมาถึงเวลานี้ เราก็มีความจำเป็นที่จะต้องระลึกถึงความจริงอีกข้อหนึ่ง คือว่าชนชาติที่เราเรียกว่า "เขมร" ในเวลานี้ เป็นพวกไหนแน่ นักประวัติศาสตร์โดยมากถือว่า เขมรเป็นเชื้อชาติที่สืบตรงจากขอมโบราณ แปลว่าเขมรกับไทยไม่มีความเกี่ยวข้องกันในทางเชื้อชาติ (Race) เลย ความจริงในเรื่องนี้มีเพียงไร น่าจะลองพิจารณาดู ชาวกรีกในเวลานี้ ไม่ใช่กรีกของโสกราตีส เพราะชนชาติกรีกในครั้งโบราณได้ตายไปเสียหมดแล้ว แม้กรีกสมัยอาณาจักรเดอรัมหาราชก็ยังไม่ใช่กรีกแท้ ชาวกรุงโรมในเวลานี้ไม่ใช่โรมันของซีซาร์ เพราะเชื้อสายของโรมันจริงๆ ไปมีเหลืออยู่บ้าง ก็แต่ในประเทศรูเมเนียเท่านั้น ฉะนั้น การที่จะพูดว่าเขมรในเวลานี้ สืบเชื้อสายมาจากขอมโบราณนั้น ดูจะเป็นการสันนิษฐานที่ง่ายเกินไปสักหน่อย ขอให้เราสังเกตว่า พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ได้ทรงตั้งอาณาจักรไทยในพ.ศ. 1800 ต่อมาอีก 20 ปี ถึงรัชกาลพ่อขุนรามคำแหง อาณาจักรไทยก็แผ่เกือบเต็มสุวรรณภูมิ อำนาจเขมรได้ซดลงอย่างน่าประหลาด ทำไมไทยจึงแผ่อำนาจได้เร็วถึงปานนั้น ทำไมอำนาจเขมรหรือขอมจึงแตกดับรวดเร็วนัก ทั้งนี้ นอกจากความสามารถของพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ และพ่อขุนรามคำแหงแล้ว ยังมีความจริงอีกประการหนึ่งคือว่าก่อนที่พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ จะตั้งอาณาจักรไทยที่สุโขทัย ใน พ.ศ.1800 นั้น คนไทยได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่เต็มแหลมทองนี้แล้ว ตั้งแต่ฝั่งทะเลจีนจนถึงฝั่งมหาสมุทรอินเดีย ชาติขอมได้เริ่มตายมานานแล้ว ไทยเข้ามาแทนที่ ชื่อเขมรที่ใช้ต่อมาก็เป็นชื่อสมมติ และที่เข้าใจกันว่า เขมรเวลานี้สืบเชื้อสายตรงจากขอมโบราณนั้น เป็นความหลงผิดอย่างใหญ่ ที่จริงไทยเราทั้งนั้น ชาติขอมโบราณหรือเขมรแท้ได้ตายไปพร้อมกับชาติจามปา ซึ่งในบัดนี้คงเหลือแต่ชื่อ เขมรเดี๋ยวนี้ก็คือไทยน้อยพวกหนึ่งซึ่งเผชิญไปตกอยู่ในดินแดนขอมโบราณ ได้รับการอบรมตามแผนขอมทุกอย่างก็ถูกสมมติเรียกชื่อว่า "เขมร" ไป เช่นเดียวกับไทยน้อยพวกหนึ่ง ซึ่งไปปะปนกับเชื้อสายละว้า ถูกเรียกว่า "ลาว" ความจริงไทยเราทั้งนั้น ถ้าเราจะเอาหลักวิธีการพิสูจน์เชื้อชาติ ซึ่งนักประวัติศาสตร์เชื่อถือ กล่าวคือ รูปหน้า กระดูก สรีระ อาหารการกิน ชะนิคของโรคที่เป็นกันโดยมาก นิสัยพื้นเมือง ทำนองเพลงร้อง และดนตรี เหล่านี้มาพิสูจน์เปรียบเทียบกับเขมรเวลานี้ดูแล้ว จะได้ผลลัพธ์อันแน่นอนว่า เขมรเวลานี้คือไทยอย่างแน่ๆ ข้าพเจ้าพร้อมที่จะพิสูจน์ความจริงข้อนี้กับนักประวัติศาสตร์ไม่ว่าคนใด

เมื่อเป็นดังนี้ ก็ควรที่ไทยเราจะมีไมตรีจิตต่อเขมร เสมือนหนึ่งว่าเป็นญาติร่วมสายโลหิต ถึงแม้ว่าเขมรจะมีฐานะเป็นเมืองขึ้นไปแล้ว ก็เป็นแต่ฐานะการเมือง ส่วนหัวใจของมนุษย์ควรจะมีเมตตาอารีต่อกัน ไมตรีจิตเป็นทางให้เกิดความสุขความเจริญ แต่ก่อนมาไทยเรามักดูหมิ่นเพื่อนบ้านที่ตกเป็นเมืองขึ้นของชาวยุโรป ว่ามีฐานะต่ำต้อย แต่เราควรเลิกความคิดอันนี้ ปัญหาการเมืองก็ควรปล่อยให้ไปในส่วนการเมือง ซึ่งเราไม่ปรารถนา จะแต่จะต้อง แต่ปัญหาเรื่องสัมพันธภาพระหว่างมนุษย์ เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่อยู่นอกเหนือการเมือง มนุษย์ควรมีไมตรีต่อกันโดยไม่เลือกว่าเป็นเมืองขึ้นหรือเป็นอิสระ การใส่ความยุยงให้ชนเพื่อนบ้านเกลียดชังกันเป็นวิธีที่ไม่ดีงาม

เพื่อแก้ความเข้าใจผิดอันเกิดจากความปลุกปั่นว่าไทยร้ายกาจกับเขมรมาแต่โบราณกาล เพื่อแสดงให้เห็นว่าไทยไม่เคยรุกรานรังแกเขมรเล่นเปล่านั้น เพื่อให้เป็นที่เข้าใจกันว่า การบพุงการบพุงระหว่างไทยกับเขมรที่เป็นมาแต่ก่อนๆ เป็นเพียงอุบัติเหตุที่เผลอเขมรมีพระเจ้าแผ่นดินที่ไม่ดี เช่นนักพระสัฎฐา แต่หัวใจของชาวเขมรกับชาวไทยคงรักใคร่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเสมอ เพื่อให้ไทยมีไมตรีจิตต์ต่อเขมร โดยเหตุที่มีเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรมอันเดียวกัน และเพื่อให้เกียรติยศแก่ทหารผู้กล้าหาญของเรา ข้าพเจ้าได้สร้างเรื่อง "ราชมนู" ขึ้น

เพื่อให้ท่านผู้สนใจในเรื่องละครนี้เข้าใจเรื่องดี ข้าพเจ้าขอแนะนำเอาความจริงในประวัติศาสตร์มากล่าวไว้พอสมควร

ราชมนู เป็นนามทหารเอกคนหนึ่งของพระนเรศวรมหาราช มีบรรดาศักดิ์เป็นพระ คือ "พระราชมนู" ข้าพเจ้าเลือกท่านผู้นี้เป็นพระเอกในละครเรื่องนี้ ก็เพราะลักษณะของท่านเหมาะสมสำหรับจะเป็นพระเอกเรื่องใหญ่ๆ บรรดาทหารของพระนเรศวรด้วยกัน พระราชมนูทำงานออกหน้าไม่น้อยกว่าใครๆ แต่นิสัยเยียมหาญเกินไป จนเกิดความผิดพลาด จนถูกตัดศีรษะไปสองครั้ง และในขณะที่คนอื่นเขาได้เป็นพระยาไปมากมายแล้วนั้น พระราชมนูยังคงเป็นพระ เพราะความเยียมหาญ จนบางครั้งกล้าขัดพระบรมราชโองการของพระนเรศวรมหาราชเอง พระราชมนูได้ทำงานเด่นขึ้นเป็นครั้งแรกในคราวรบพะม่า เมื่อ พ.ศ. 2127 กองทัพพระราชมนูได้รบกับกองทัพพะม่าที่ยกมาจากเชียงใหม่ (เวลานั้น พะม่าปกครองเชียงใหม่) ที่ปากน้ำบางพุทรา พระราชมนูตีทัพเชียงใหม่ (คือพะม่า) ถอยไปจนถึงเมืองไชยนาท ส่วนกองทัพพะม่าทางด้านอื่นๆ ก็ถอยหมด เป็นครั้งแรกที่ไทยรบชนะพะม่า นับแต่เสียกรุงศรีอยุธยาครั้งแรก ต่อมาอีกสองปีเกิดสงคราม กับพะม่าที่ปกครองเชียงใหม่อีก พระราชมนูได้เป็นทัพหน้ารบกับกองทัพพะม่า ที่ตำบลบางแก้ว จังหวัดอ่างทอง พระนเรศวรทรงตั้งกองทัพชุมไว้ แล้วให้คนไปสั่งพระราชมนูให้ถอยลงมา เพื่อพระองค์จะได้ตีชนาบ พระราชมนูไม่ถอย โดยเห็นว่ากำลังของตัวยังพอสู้พะม่า พระนเรศวรให้คนขึ้นไปบอกให้ถอยอีก พระราชมนูตอบว่า กำลังรบติดพันกันอยู่ ถ้าถอยก็เสียกระบวนและจะรับไว้ไม่อยู่พระนเรศวรจึงตรัสสั่งให้ จมื่นทิพรักษา คุมทหารม้าเร็วขึ้นไป สั่งเด็ดขาดให้พระราชมนูถอย ถ้าไม่ถอยครั้งนี้ให้ตัดศีรษะพระราชมนูมาที่เดียว คราวนี้พระราชมนูจึงยอมถอย ข้าศึกยกตามลงมา กองทัพที่พระนเรศวรทรงชุมไว้จึงตีกระหนาบกองทัพพะม่าแตกย่อยยับไป

ใน พ.ศ. 2130 สมเด็จพระนเรศวรโปรดเกล้าฯ ให้ พระราชมนูเป็นทัพหน้า คุมพลห้าพันยกออกไปรบเขมร ทางเขมรให้พระยามโนมิตรเจ้าเมืองพระตะบอง คุมพลไปชุมอยู่ที่ป่าระนาม ตำบลพาด พระราชมนูยกกองทัพกล้าเข้าไป กองทัพเขมรในความควบคุมของพระยามโนมิตรก็โจมตี ทัพพระราชมนูเสียที่แตกถอยร่นมาจนปะทะทัพหลวงพระนเรศวรกับพระเอกาทศรถทรงช่วยไว้ทัน พระนเรศวรตรัสให้ลงโทษพระราชมนูถึงประหารชีวิต แต่พระเอกาทศรถทูลขอโทษไว้ เพื่อ

ให้ทำการแก้ตัวใหม่ การศึกครั้งนี้ขัดสนเสบียงอาหาร และพระนเรศวรก็ทรงเป็นวงศ์หงสาวดี จึงทรงยกทัพกลับ

ในคราวสงครามยุทธหัตถี (พ.ศ. 2135) ที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงพระแสงของ้าว พันมหาอุปราชาพม่าตายกับคอช้าง เป็นชัยชนะครั้งสำคัญที่สุดในประวัติศาสตร์ไทยนั้น พระราชมนูเป็นนายทัพคนหนึ่ง ไปในการรบครั้งนี้ด้วย เมื่อเสร็จสงครามยุทธหัตถีแล้วก็เป็นอันว่าสิ้นหวังทางหงสาวดี สมเด็จพระนเรศวรจึงทรงเห็นว่า ถึงเวลาอันสมควรที่จะจัดการเด็ดขาดกับนักพระสัญญา หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า พระยาละแวก เจ้าแผ่นดินเขมรซึ่งชอบมารบกวนกวาดต้อนคนไทย ในเวลาไทยติดการสงครามกับพม่า

มาถึงตอนนี้ เราควรจะทราบเรื่องนักพระสัญญาหรือพระยาละแวกให้ชัดเจนขึ้นสักหน่อย

ในสมัยที่กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าครั้งแรก ในพ.ศ. 2112 และต่อมาถึงสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราชนั้น เขมรตั้งราชธานีอยู่ที่กรุงละแวก พระราชพงศาวดารจึงเรียกพระเจ้าแผ่นดินเขมรว่า พระยาละแวก ขณะที่กรุงศรีอยุธยากำลังย่อยยับอยู่นั้น พระยาละแวกถึงกับยกกองทัพเข้ามาตีกรุงศรีอยุธยาใน พ.ศ. 2113 ชั้นแรกไทยไม่คิดสู้ จะยกราชธานีหนีขึ้นไปพิษณุโลก แต่ได้ข่าวว่าเจ้าเมืองเพชรบูรณ์คอยปล้นอยู่กลางทาง ต้องจำใจสู้เขมร แต่เมื่อสู้กันเข้าจริง ไทยก็ชนะ มาถึงพ.ศ. 2118 ทางเขมรทราบว่ายไทยต้องยกทัพไปช่วยหงสาวดีตีกรุงศรีสัตนาคนหุต ไม่มีกำลังอยู่รักษาพระนคร ก็ยกกองทัพขึ้นไปขึ้นที่วัดพนัญเชิง เหนือในการไปทัพครั้งนั้น พระนเรศวรประชวรใช้ทัพพิช พระเจ้าหงสาวดีกรุณาให้กองทัพไทยกลับ จึงมาทันสู้เขมรและตีเขมรแตกไป ถึง พ.ศ. 2124 นักพระสัญญาขึ้นเสวยราชย์ยกกองทัพเรือมาตีเพ็ชรบุรี เอาผู้คนและทรัพย์สมบัติไปได้มาก ต่อมาอีกปีหนึ่งคือใน พ.ศ. 2125 เขมรเข้ามาตีบ้านเมืองทางนครราชสีมา ครั้นถึง พ.ศ. 2127 เมื่อพระนเรศวรทรงประกาศอิสรภาพให้ไทยหลุดพ้นจากอำนาจพม่าแล้ว นักพระสัญญาแต่งทูตเข้ามาขอเป็นไมตรีกับไทย ทางไทยได้ยอมรับไมตรีของเขมรด้วยดี แต่ต่อจากนั้นปีเดียวคือใน พ.ศ. 2128 มีศึกหงสาวดีมาประชิดกรุงศรีอยุธยาอีก ขณะที่ไทยกำลังรบกับพม่าอยู่นั้น นักพระสัญญาให้ฟ้าทลหะยกกองทัพเขมรเข้าตีปราจีนบุรี ฉะนั้น เมื่อเสร็จศึกพม่า สมเด็จพระนเรศวรจึงทรงยกกองทัพไปตีเขมรใน พ.ศ. 2130 ดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว

พฤติการณ์เป็นดังนี้ และเมื่อเสร็จสงครามยุทธหัตถี เป็นอันว่าวงศ์หงสาวดีแน่แล้ว สมเด็จพระนเรศวรมหาราช จึงทรงกรีธาทัพใหญ่ไปตีเขมรใน พ.ศ. 2136 ให้พระราชมนูซึ่งเคยแพ้พระยามโนมิตรเขมรมาเมื่อ 6 ปี แล้วนั้น ทำการแก้ตัวอีกครั้งหนึ่ง โดยโปรดเกล้าฯ ให้เป็นกองหน้า และคราวนี้ให้คุมพลถึงสองหมื่นห้าพัน ส่วนเขมรก็ให้พระยามโนมิตรซึ่งเคยตีทัพพระราชมนูแตกเมื่อ 6 ปีออกทำการต่อสู้ คราวนี้พระยามโนมิตรไม่ออกสู้กลางแปลง ยอมตัวเป็นฝ่ายรับอยู่ในเมือง พระราชมนูจับตัวพระยามโนมิตรได้ นำไปถวายพระนเรศวร โปรดเกล้าฯ ให้เอาพระยามโนมิตรไว้ใช้ราชการต่อไป

คราวนี้พระราชมนูทำการด้วยความระมัดระวังทุกอย่าง กองทัพไทยได้เมืองพระตะบอง โปธิสัตว์ และเมืองบริบูรณ์ พระยาเสนาธิบดี เจ้าเมืองบริบูรณ์ก็ถูกจับมาถวายพระนเรศวรเหมือนกัน ในที่สุดกองทัพไทยก็เข้าล้อมกรุงละแวก การตีกรุงละแวกเสียเลือดเนื้อมิใช่น้อย เพราะกำลังอาวุธทางกรุงละแวกดีมาก แต่กองทัพไทยก็ทำความพยายามอย่างยิ่งยวด นายทหารชั้นเอกของ สมเด็จพระนเรศวร เช่นพระยาสีรราชเดโช พระยามหาโยธา และตัวพระราชมนูเอง ออกทำการใน ย่านกระสุนปืนทั้งนั้น ทั้งสี่คนต้องอำนวยการชุดดินถมบังกระสุนปืน ใช่วิธีรบในสนามเพละ ทำงานอย่างหนักอยู่สองวันสองคืน เอาปืนใหญ่ขึ้นจังก้ำได้ ก็ระดมยิงกรุงละแวก ในวันที่ตกลงว่า จะตีกรุงละแวกให้ได้นั้น ตัวพระราชมนูเองขึ้นช้างนำทหารฟังประตูเมืองละแวกตั้งแต่ยามสาม และมีการต่อสู้กันมิใช่น้อย พอรุ่งสว่าง กองทัพไทยก็เข้ากรุงละแวกได้ นักพระสัญญาหรือเรียกอีก อย่างหนึ่งว่าพระยาละแวกก็ถูกจับในวันนั้น และต่อมาก็ถูกตัดศีรษะทำพิธีประณามกรรม ตั้งแต่นั้น มา ไทยกับเขมรก็อยู่เป็นสุขสงบกันมาตลอดเวลา 178 ปี จนเมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าเป็น ครั้งที่ 2 จึงมีเรื่องยุ่งกับเขมรอีก

สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ได้ทรงเห็นตระหนักว่า ดึกเขมรครั้งนี้พระราชมนูเป็นผู้ทำงาน เป็นผู้ทำงานหนักมากที่สุด ความผิดพลาดอันมีมาแต่ก่อนเป็นอันลบล้างไป แต่ความดีความชอบ ครั้งนี้นับว่ายิ่งใหญ่ โปรดเกล้าฯให้เลื่อนพระราชมนูจากพระชั้นเป็นเจ้าพระยาทันที โดยไม่ต้อง เป็นพระยา พระราชมนูได้รับฐานันดรเป็นเจ้าพระยามหาเสนาบดีศรีสมุหพระกลาโหมอันเป็น ตำแหน่งที่สูงที่สุดในทางทหาร พระราชทานพานทอง เต้าน้ำทอง เจียดทองซ้ายขวา และกระบี่ฝัก ทองด้วย

รวมความว่า พระราชมนูเป็นทหารคนสำคัญที่สุดคนหนึ่งของไทย ควรจะร้องฟื้นความจำ ของชาวไทยให้ระลึกถึงนาม “ราชมนู” กันอีกสักครั้งหนึ่ง ข้าพเจ้าขออุทิศบทละครเรื่องนี้เป็นเครื่อง บูชาคุณความดีของท่าน ผู้ซึ่งเป็นวีรบุรุษที่ชาวไทยทั้งหลายควรระลึกถึงต่อไปชั่วกัลปาวสาน

แต่การแสดงละครผิดกับการแสดงตำนาน ข้าพเจ้าเห็นพ้องกับคติของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรวงศ์ไวยทยากร ที่ทรงเขียนไว้ในคำวิจารณ์เรื่อง “เลือดสุพรรณ” ว่า ละครเป็นภาพ เขียน (จิตรกรรม) ไม่ใช่ภาพถ่าย การแสดงละครจะทำให้ตรงความจริงเหมือนการแสดงตำนาน กลางแปลงหรือภาพยนตร์ไม่ได้ ละครต้องต่อเติมเสริมเรื่อง มีบทรักบทโศก และอยู่ในเวลาจำกัด จะ แสดงให้หมดเรื่องทีเดียวก็ไม่ได้ ข้าพเจ้าเชื่อว่า ถ้าละครเรื่อง “ราชมนู” ได้รับความนิยมของ มหาชน ต่อไปเราอาจจะได้เห็นการแสดงตำนานกลางแปลง หรือภาพยนตร์ซึ่งสามารถจะดำเนิน เรื่องได้ยาวกว่าละคร

นอกจากพระราชมนู ซึ่งข้าพเจ้ายกไว้เป็นพระเอกของเรื่องนี้แล้ว องค์สมเด็จพระนเรศวร มหาราชกับพระเอกาทศรถและแม่ทัพคนสำคัญคนอื่น ๆ ที่ได้ทำงานพร้อมกับพระราชมนู เช่นพระ ยาสีรราชเดโช พระยาทำนน้ำ และพระยามหาโยธา ข้าพเจ้าได้นำพระนาม และนามมาแสดงใน

บทละครนี้ด้วย ทางฝ่ายเขมรให้มีสองคือ พระยาเสนาธิปไตย เจ้าเมืองบริบูรณ์ กับพระยามโนมิตร เจ้าเมืองพระตะบอง

ในการแสดงละครของกรมศิลปากรนั้น ข้าพเจ้ามีความปรารถนาอย่างยิ่งที่จะทำตามพระราชปรารภของพระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเขียนไว้ในวิจารณ์เรื่องเลือดสุพรรณ คือให้ชายแสดง บทชายจริงๆ หญิงแสดงบทหญิงจริงๆ ได้เคยลองทำมาบ้าง แต่ไม่สู้ได้ผลดี เพราะต้องห้ามการถูกเนื้อต้องตัว และต้องเขียนบทบาทที่ไม่มีเรื่องรักใคร่เลย แม้กระนั้นผู้ปกครองของนักเรียน หรือข้าราชการผู้แสดงยังตั้งข้อรังเกียจมา จึงเป็นอันว่าในบทบาทที่จำต้องมีการถูกต้อง หรือในเรื่องรัก ในระหว่างหญิงกับชายนั้น กรมศิลปากร ยังคงต้องใช้หญิงแสดงเป็นชายต่อไป และคงจะต้องเป็นเช่นนี้อีกนาน ข้าพเจ้าทราบว่ามีในประเทศญี่ปุ่นโอเปราบางเรื่อง ก็ยังคงต้องใช้หญิงแสดงเป็นชายอยู่

ข้าพเจ้ามั่นใจว่า คุณภาพของเรื่อง "ราชมณู" ไม่หย่อนกว่าเรื่อง "เลือดสุพรรณ"

ประวัติผู้วิจัย

นางสาวพรพรม ทิพยมนตรี เกิดวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2510 ที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีศิลปศาสตร์บัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์ เอกภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในปีการศึกษา 2532 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิเทศศาสตร์ มหาลัยรามคำแหง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2541